

770. 12.

4. 12.

1869

4 Szám

October 30 1869.

"Hajnal"

Működés Eredmény

A sárospataki magyar-erdélyi sárszék közlönye. Megjelenik havonként kétszer, ugyanaz a hó szeptember 15-én és az első napján; kétszeri szeptemberben kétszer. példányban.

A halálánál.

(Pályaverses műfordítás Göthe után.)

E fél vagon. A torony öre lenér
Sírja seregén tova, végig;
Holt fénybe fűrészeve a sár, az eget;
Sírkeres napi fénybe fénylél.
Am moccan egyik halom, és megin' egy,
Kő, férfi a földből a földre ki megy
Séjér libegő lepedőben

Hosszan nyulik ar. Mulasorini akar
Ar ur, a megény, ifjú agg.
Tancnál akadály a lepel, mi sakar.
S készülnek a sáncokkoronak.
S mert itt a kemérem e részbe' nem ur
Mind rákanyózik, sa lepelke lehull
S sívra borul kánasztéllyel.

Mos biccen a comb, nozza billen a láb,
Meredven különös moxogások;
Es csitteg a csattoga esons ja gyanans,
Miz vernek isenyre a járók.
Az ór esupa tréfa gyanans veski eks,
Kisérő" susog gonoszúl fülükér.
Kengj, s egy sakarót kaparinos el.

Gondolva, seve', s meneküle megins
Kensz ajtaja lása mögö el;
Még mindig a hold le veribe sekin
A sáncra mi folyó vala remmel.
Még egyszer eson kánasztél valakány,
Leplés veski, s egyátka másik usán
Besurrana parcsitos ágyba.

Már kúmm esal is egy tyegett, topogott
Leplés a síron sapogatra.

/

- Egy senki se várhesi sársi közközt.
Hak ott van a gyölcs a magasba;
A szonak esik, de e visszakaveri
Or álva kezest, mi beraksa seli
Szensels aranyos festülessel.

Mindegy, a halott nem is ül szünetes
Minos hely süniüdesre s a gondra.
Allegkappa a gószkeni ékekeses,
Es kuskik orommal oromra.
Most faj! no megény soronyör ne netted! -
Párkányon a szörny közelebb közelebb
Másk, mins esoda lábú kaskáspók.

Az ör haloványul, az ör be remeg.
Dona' a lepels le. de bexkeg
- Moss moss befeyesséd az éleveset!
Lepels csücsinél kösi egy szeg.
Már sáppad a köld ragyogása fagyoss,
Az óra döögve egyet monogoss,
S kék koppán a földön a csonsváz

A Kavalasverseny

(nyils ülé's oct. 10. 1869.)

Nem tartom itt szükségesnek a nyils ülé'set részlet-
segesen, melyekről mindnyájan tudjuk, hogy azok által
a társulat egy részéről megakarja ismeresni a közön-
séges azon menesrenddel, melyes azn ülé'sein köves,
más részről azokon nyilvános s ünneprélyes kámadás-
ad ivónkén'si műtá'dé'séről. Ely nyils ülé's ez iskolai év-
ben legelő'ször folyó évi October 10. én tartatott, melyes
Vékony Antal alelnök megnyitván: minz alelnök s főnö-
keszó ké'kfoglaló beszé'des olvasott az arról részlet-
ről. De nem éröl akarom. É'z beszé'des elmondani, hanem
a ké'kfoglaló beszé'd után következett Kavalas versenyről.

A ké'kfoglaló után tehát a minden kép es jó irás fogé-
kony kebles nem mindennapi élvezettel Kézegésző Ka-
valas verseny következett. A sorokutás által megállapított
sorrend szerint Ösvásh István lépett elő'ször a küzdésére
Arany János „Le'cselő” című balladájá's kavalván.

Még azon tudással is, hogy e mű' dí'renlő Kavalas-
cására csaknem művészi ér' kívánsásból: az Ösvásh ur
kavalása a jelenés s ér'telmek változásá'hoz helyesen i-
domított arckifejezés s hangszóly, s csak is a Sello' helye

ken, s jól használt taglejtés köveskedésben, kivánalmaintnák
megfelet, s csaknem, tükürtel nek mondható.

Utásodik Acs Lajos völs Tompa Mihály Péter ki
vály eximü balladáival, de karalasanak érdem, a sa
lán hasznó rágyból tulajgosan használa stinétesség, sa
taglejtés csaknem wondarabos. és gyákeran helyen kivüli
völsa némileg csökkensék.

Exusan Arany „Stülmüjével” Bass Samuel lépess
fel, de hasznó legnevesebé sem csak kivüli kesess, mert
egyhangon s élénkületi előadása, inkább csak kivüli völs,
mint karalás, s azs kironyisá, hogy darabjás nem csakul
mányvösa át eléggé

Megyedik Kovács Béla völs, Stáos Károly „Magány
ban” eximü művével. Karalasanak is keresés nem tehe
tünk, mert a darabos nem tudván, tehességek ki nem feje
lette, s így ha isélnek is felülésesen isélnek.

Törös Kalmán, ki Tompa „Nig Kúres” eximü
humoros kölseményes karalása, ösövitnek tehe a sor, de
karalása a mult évben sarsott első karalati verseny
töl, melyen ugyan ő, ugyaneken kölseményel lépett fel,
mit sem várszott. Ugyanazon, csaknem visszasasakiso
lag gúnyos arckifejtés, merer állás, de helyes hang és tag
lépés. —

Reho János „Benicly Lajos” síján eximü
kölseménye monda el, melynek stertőjét, nem tudjuk mi
akból elhallgatta. Kár völs pedig, mert így azs gondol

hassa volna valaki, hogy azon költemény kavalója,
egyszeremind kerüje is, ha egy kicsis jobban tudja
a darabot. Előadása kavalasnak alig nevezhető,
vansasoss egyhangu vól, egy pár helyet kivéve, hol fülsei
söleg kiabált. Taglejtéseis minden kabály nélkül, foly
vált félszegül alkalmazsa. E körülmények s ka
vals darabjának roppant kedve vólta csaknem ki
járásáék a hallgatók figyelmét.

Simon Andor Arany, ^{magyar} hazalind crimü költői
tesztéből kavals egy részletes. Ipek dramai hangja
kedves arckifejtési képessége, s e téren gyakorlottsá
ga, mindentis a legjobb reményekre jogosított, de a
remény be nem teljesült. Mers bár a Skunyogh monolog
ját valóságos tragikai feszégében visszaköveté,
mégis a részlet elején, mers jól meg nem tanulsa az, gye
ten lehetett rajsa ékre venni bizonyos ingaságát,
s hogy igyekeresis inkább a versorok kidúsítésére, minz
művészi előadására fordítsa.

Mesléő Dóczy Imre vól Vörösmarty ^{magyar} Flonsalan
jával. Is kavalo már a költemény választásánál ki
bás követett el, mers e vers ilyen viszonyok közt, minz
a mai, hasas nem igen kült, a minz mondani költék
sül else magát. De e hiba nem vól annyira kembe
ösztö, minz az, melyet kavalo ar által követett el, hogy
darabját túl vitt értelmességgel, s valami affectáls Orr
hangon, majdnem kivészetesen ad sa elő. S ezzel

bevélt fejezve a kavalas verseny.

Nem tulajdonisunk véleményünknek annyi jelentősé-
get, hogy valaki azokas salán neherselessel fogadná,
de ha mégis úgy volna figyelembe vétetni kérem, hogy
az egyéni vélemény csak, mely ha szigorúan is, de meg-
győződéssel kerinsz itél. —

Elhallyatom, hogy erusán János Kalmán ^{Stomkő}
annony ballaváján és annak bírálata a legnagyobb ^{szűke}
nyilvános közzé olvasatott fel, s hogy Maltány Miklós
estári jelentésessé essé, melyből a társulás igen kedve-
ző anyagi és lellemi haladását láthatjuk. Csak az em-
litem még meg, hogy a bíráló birottság, melynek tagjai
Békony Antal, Bura János, Múrex János, Ruszkay Gy-
ula, és Haló Imre voltak, 3 kavarattal 2 elleneben
ajánalmas az Országos Szövetség kavalasának itélse,
és Rajost, Simon Andor és János Kalmans pedig
dicséretben részesíté.

Mégül Alelnök ur, haláján fejezven ki a közön-
ség iránt, a meleg részvételén, s felröve arra so-
vábbi híves partfogásra is, a gyűlés s feloszlatta.

Referens

Ősi hangok.

II

Elmerengve állot itt kopár halom alatt.
Agyamban összejүүл ezernyi gondolat.
Elnérem a mező's kávar virágival,
Elnérem a fás is hulló levelivel,
Minden oly egyhangu, minden az ég alatt
Mint egy kifosztott örömselen kebel.

E pusztaság mégis, mégis se soha nem,
E sivár kopárban látom önéletem;
Olyan örömselen ez is, oly lombtalan,
Micsen rajta csak egy eleven föld level,
De hullhat róla, és körögre mennék el
Eljussa mesze a sor, e vad ősi kél.

Oh a sermészet ily kopáron nem marad!
Borág nyílik megint, say nő, bimbó fakad,
Ha eljön a rozsás, a kellemes tavasz.
De nétem kép napom a hogy most bebonyl,
Jgy marad tán mindig kopáron, lombtalan,
Mig van a csendes tél a vir nem dombonul.

III

Elrepüls el, messze, messze
Elrepüls a gölya, fecske
Arra menset délre menset
Ass meleg vidékre telset.

Busan álla róza ága,
Elhullotta kesz virága...
Elhullott a kesz virága,
Oxi kello" kord kavara.

Megszünt kengni a madár is,
Lombtalan álla fa ág is
Tan azin busul az a fa,
Dalos tarója's szasja

Ha lehesne, hogyha tudnéte,
Ankor én is kárnyra telnéte,
Messze messze elrepülnéte,
Melegbb keblekre telnéte

IV

Olyan halovány les, olyan hus az éles,
Oly gyászos kins öltött az egész kermészes.
Meggárgul a falomb, tovább viszi a kél...
Repülőre közbek siskos regés beszél.

Hódhalmar álepszik a völgyekbe távol,
Éhely meg meg ing a hús kello sohajától.
Virág nem díszíti a kopár vidékes
Hervadáinnal indul, költözik az éles.

Elhervadot én is, el tárn nem rohára
Élesem főjén már a level mind sárga.
Elfújja majd a kél, eljön majd halálom.
Oh hiszen csak jöjjön egy esepes se bánom.

Legy meg elég virág, mennyi elég legyen,
Koromnak melyet koporsómba tegyen
A hó emlékeres. Hol sírom dombonul
Majd a hus féli költ dombjával rim bonul.

Székári jelentés

az únkepxó társulas működéséről Képeember
sirenegyedről Ocsóber sirenegyig

„Elvő a nép mely sudomány nélkül való” az mondja
az irás. „Nyelvében él a nemzet”: ez pedig tapasztalat
alsal megerősödött világörnelmi példakból merített
megdönshetetlen nagy igazság. S hogy megdönshetetlen i-
gazság, arra néve nem külsően több példát felhoznom,
mint Asia nagy és mégis kis jelentőségű nemzetét a
chinait. Nem évszázadokos, de évekredesek lássák már
e nép elrepülni s mégis haladása az évekredesekhez
ugy áll, mint egy az éles évek kérdéséről maig az elsé idő
kvi Ha az évekredeseken visszamegyünk történelme első
éveibe ugyanazon műveltségű kellemi képességű
s inserményesek találjuk mint az ársé idők után a mai napon.
S e módulatlanságának oka nem annyira az elöregedés,
melyben él, hanem inkább nyelve nehétségében és képsé-
lenségében áll. És ha a nemzetek élésében ugyanannyi e-
melkedéssel találkoznak, a mennyi visszacsúszással, ha
visszajut az elők, senki sem fogja tagadni, hogy a 1712
szászok egyik fő oka éppen a nyelv elhanyagolása, emelle

Vélel oia pedig a nyelv mivele's. Er van hivasva nemres
se' tenni a nemzetet. Er világitja meg a multat, er biztosít
ja a jövőt. De ha valamely nemres rá van kénulva arra, hogy
minden eszközt megragadjon, mely létele's biztosítja,
Senti sem fogja tagadni, hogy mi magyarok igen. Rá
vagyunk minden eszköze kénulva, még pedig úgy hogy
ma már csak er az egy ténylező ar, mely léteünk a lé
tes jövődöben biztosítja. Ki a jelen viszonyokat figye
lemmel vizsgálja, beláthatja állitavom helyességét. Mer
nelünk nem csak a nyugoti művelésig elérévire kell töre
kednünk, hanem minden erőnkkel ki kell fejtelnünk nyelv
mivele'sünkönél, hogy a minden oldalról körső s mind
inkább ébredő roppans kláv nemzetiesség által érrel
mideg tekintetében is tal ne kárnyalassunk, mer ekkor
nemzeti életünk lésteresen s épen alapjában lesz megá
mádvá. Midőn keregy társulatunk e mozgásó eszméltől
áshatva a kor insetés követeve, a jelen évben is tömő
vülts az önképés, s errel egyútt a nyelv mivele's végete
nem csüggeszsi azon gondolat, hogy mi a nagy egézőben
csak komok kemek vagyunk, mer tudja, hogy a komok
kem a hullámok által összekordatva, kiklavá tömővül,
s kasknos, erős kö gyanáns is kolválhas egykor a mind
inkább emelkedő épületes, a magyar nemres nemzeti
nagyvágákor. Tudja hogy egy nagy sem lesz egykorre nagy
gyas, hogy minden nagyval kérdese esetély, s valamely
nagy errel elérévire, léte'sitvire a legkisebb dolog sem

lehes oly esetely hogy selintesbe ne kellene venni.

„ . . . . . A Ki várakozás írisz,

A legapróbb Regnek tudjami kaszma vagyok: K. 7.

Ha mi most, evről evre csak egy komoly, berunk is felmúasani mulódesünk eredményeként, erősít, vigan tal a remény adó tudat, hogy evünkhoi lejrest mi is meg sessük kötelességünkés, megessük azs mis saját s nem kesünk érdeke követel tölünk ifja nemzedéksöl, mely nek körében van lesive a jövendő sorsa.

Minderekes azis emlitem fel; azis jelersem sorsu lasunk célját, hogy az év beálltával minel több mun Kást gyűssfel azon Kászló körül, melyen jelköként az ~~ön~~ ~~mivelis~~ ~~is~~ ~~nyelvművelés~~ ~~feliras~~ áll. E Kászló s jel mondata nem új, csak az alakok változsaak körötte de karrosais evről evre ugyanazon egy Kens eszme tel Kessis. —

Er eszme a jelen iskolai évben eddig elé 48. tagos egyesített. S bár e negyvennyolcz előssünk valami mys ticus kasávu Kens Kám, mégis ha lesnek olyanok ki kes sorsúlasunk célja, s nemes eszmei telkesiteneh, s kerény konunkbe vonnal, e Kens Kámot még 67-re sem vonalóadunk ki egészíteni. E negyvennyolcz tag a mulc évben elesbe lepszess három: Képirodalmi, bölcsé Kesi, nyelvészeti- oktályban működik, is pedig a az elsőben 37, a másodikban 27, a harmadikban 16. Kám mal. Hogy a külön osztályok Kámánal összkeze az ön Kes lesKámot sulhalódjá, oka az, men egy is ugyanaron

egyén mind három országban is működhetik. Az alakuló gyűlés Szeptember 11-én volt, mely egy bizottságnak nevezett ki a törvények átiratára végess. E bizottság munkálatait Szeptember 15-én előterjesztvén, a törvények kintessitettek a tagok aláírta, s ezen, sa követelő gyűlésen hivatalnokok választattak, megpedig a követelő eredményel. Elnökke: Tarkintes Szinyey László, academiái tanár; alelnökke: Bélonyi Antal; titkárná: Malary Miklós; jegyzőkké: Kövös sekerivitelis mellett: Toros Kálmán, és Mikecz János; pénztárnokká: Bura János; Ellenőre: Ruszhaj Gyula, társulati tagok, veszo nyos kösőbbiséggel. Hogy pedig a társulat élejelenséges adjon működéséről, a „Hajnal” című képirodalmi és tudományos lap főszerkesztője ez évben is Bélonyi Antalra bízott, s mellé segéd szerkesztőül a képirodalmi körből: Kovács Eszmond, a bölcsészektől: Kiss János a nyelvészekből: Simon Andor választattak meg.

Megalakulván így módon a társulat, vönd keresen folyó működését Szeptember 15-én kezdte meg. A jelen ülésig tartott tíz ülés, az alakuló ülés után is belé érve. Ez ülésen elmersek és kavalak hasan, felolvasatott has munka és has bírálat. It művel körül megdicsés és mű körök: Kovács Eszmond és Toros Kálmán. A bírálatok körül dicsés veses nyers három. Szerzőik: Molnár János, és Gábor,

és Monway Ferenc. Hogy a sársulas tagjai is vannak
hasra a sársulas magasrsos erélya és az egyesítő
eszméről, világosan mutatja azon körülmény, hogy
ily rövid idő- mindössze svenés nap alatt 18 kisebb
nagyobb mű érkezt be a titkári hivatalhoz, melyek
bírálat végess kiadattak; mutatják a IV. VII. ülésen
beszűrtött kövestkerő nevesese pályakérdése:

1. A 12 forintos díjra: „Törvényi beszély” beadá-
si határidő 1870. Február első ülése.

2. A kölcsönzeti 12 forintos díjra: „Martino
vics összeküvésének törvénye”. Beadási idő Husvéri
ünnepi első ülése, 1870.

3. A nyelvésketi 12 forintos díjra: „Adassék
elő” Révay Miklós érdeme a magyar nyelv művelés körül.
Beadási határidő 1870. Áldoró Gőzöről.

4. A Hasinszly file 12 forintos díjra: „Köl-
ői Elbeszélés”. Beadási határidő Február utolsó ülése, 1870.

5. A Profet 12 forintos díjra: „Adassék
Bessenyei György irodalmi jelensége általában és
különösen kölcsönzetének méltatása irodalmi és
képzési szempontból”. Beadási határidő December
első ülése 1869. Négre

6. A nyelvésketi 3 forintos díjra: „Göthe
Nürnbergi című kölcsönnyének műfordítása, tassa-
tom és alakhúséggel”. Beadási határidő November
huszadik 1869. -

A Tiszelt Kirgyűlés, sárvulását eirens na
 pi működése, mely világosan mutatja, hogy mun
 talkodásunk nem éppen lenérni való kicsinyes, gyer
 meli jásé, de lángoló effuságában is komoly nemes
 törekvés, kitartó akarát, eredménye, mely hogy mi
 nél sabbes belkesissen, s minél többes vonjon társunk
 körébe egyedüli burgó ohajzásom, s ez ohajzásom
 mal együtt ajánlom e sárvulást továbbra is a Tiszelt
 jelentevők parafogó figyelmébe. —

Mins enyhe kello" . . . .

Mins enyhe kello" káll a táj felett,
 Csak ártórepül a kii emlékeret,
 Csak ártó sudamlit olykor belkemen,
 Egy egy magános kúró éjjelen.
 Jöses van . . a táj elhagyott, kihalás . . .
 En is keráram kablomben ajajt . . .
 S míg a kélben kírrenve hull a harmas
 A megingott ág lengő lombjain
 Szememből is, nyomán a sok sohajnal
 Omló könnyes csala kerelemi rin.

Kovács Kezmond
 Népművelő.

Kiss János
 Bölcs. Művelő.

Simon Andor
 Nyelvt. Művelő.

Velonyi István
 J. Művelő.

